

СЕНС ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ У ФІЛОСОФІЇ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ

Постановка проблеми. Екзистенціалізм – це філософія існування. Питання про сенс буття – одна з традиційних проблем філософії, тому і в цьому вченні існування людини тлумачиться як драма свободи. Особистість повинна протидіяти суспільству та державі, адже всі вони нав'язують їй свою мораль, інтереси й ідеали. Сенс людського життя – проблема філософії, що існує й існувала в усі періоди, точної відповіді на яку й досі нема.

Мета: розкрити проблему існування людини у філософії екзистенціалізму.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- Ознайомитися із головними рисами екзистенціалізму.
- З'ясувати роль людини у вченнях екзистенціалістів.
- Дослідити особливості сенсу життя людини у працях екзистенціалістів.

Виклад матеріалу. Екзистенціалізм – напрям у філософії, що виникає у 20-х рр. XX ст. у Німеччині, а сам термін «екзистенція» (існування людини) належить данському філософу С.К'єркегору.

Екзистенціалізм починає з критики раціоналістичної традиції класичної філософії, оскільки вона не розглядала основну філософську проблему – питання про людське існування. Філософи цього напрямку зосереджують увагу на суб'єктивному досвіді індивіда. Основними поняттями цієї філософії є: «існування», «тривожність», «розпач», «замкнутість», «приреченість», «провина», «сумнів», «відчай», тобто всі ці поняття мають відношення до людини, її внутрішнього світу. В екзистенції світ та його переживання нерозривно пов'язані. Усвідомлення і переживання власної присутності в світі, відчуття унікальності, неповторності власного існування і є екзистенцією – по-справжньому людським способом буття.

У філософії екзистенціалізму питання про сенс буття вирішується однозначно: життя людини – це «буття для смерті» (Сартр), тому і життя, і смерть – абсурдні. «Абсурдно те, що ми народилися, абсурдно і те, що ми живемо». «Рух людини до смерті – основний сенс людського буття» (М.Хайдеггер).

В екзистенціалізмі питання про сенс життя стає центральним. Ця філософія не приховує усвідомлення людиною власної смертності, а навпаки, виводить із цього знання всі особливості людського існування. Людина – істота, призначена для смерті, бо саме смерть – межа будь-яких починань і особистість не повинна тікати від усвідомлення цього. Тільки глянувши в очі власної смерті, зазірнувши в безодню, є шанс прожити осмислене життя.

Особливість екзистенціального підходу до людини полягає в тому, що вивчається не суспільство, а конкретна одинична жива людина. Трагічність існування індивіда полягає в тому, що вона завжди чимось поглиналась – родом, державою, церквою. Звідси ідея скінченності, абсурдності людського життя, її розгубленості в цьому світі.

Песимістичні думки про сенс життя висловлював німецький філософ А.Шопенгауер. Сенс життя людини він зводить до його страждання. Відповідно до його теорії, людині доводиться вести постійну боротьбу з природою, суспільством. Він вважав, що людське життя залежить від бажань і задоволень. Бажання – це страждання, яке швидко переповнює людину. Як тільки потреба задоволена, у життя приходять перенасичення і нудьга, які залишають відбиток відчаю навіть на забезпечених і щасливих. Те, що називають щастям, завжди негативна характеристика і зводиться лише до позбавлення страждання. Далі або нове страждання, або нудьга. Вищий ступінь пізнання сушого за А.Шопенгауером полягає в усвідомленні безцільності людського існування.

Міркування екзистенціалістів мають широкий спектр думок: людина в муках народжується, у слезах виростає, у страху проводить свої дні, у поті чола трудиться, у бруді закінчує своє життя, випробувавши дуже багато розчарувань і горя, щоб урешті-решт стати перед лицем неминучої смерті, на яку він був приречений із першої хвилини свого буття.

У філософії екзистенціалізму свобода стає центральною проблемою, адже свобода – це фундаментальна характеристика екзистенції, тобто існування людини.

Ядром екзистенціалізму Сартра є «філософія свободи». Свобода ставить людину поза закономірністю і причинною залежністю, вона виражає розрив з необхідністю. Свобода не терпить ні причини, ні основи, адже вона не визначається можливістю людини діяти відповідно до того, якою вона є, оскільки її свобода є вибором свого буття: людина така, якою вона себе вільно вибирає. Свобода передбачає незалежність по відношенню до минулого, заперечення і розрив з ним. Відчуття відповідальності за свій вибір пов'язане з відчуттям невпевненості, страху, тривоги, туги. Позбавитись цих почуттів людина може при здійсненні вибору на користь «недійсного буття», тобто буття «як всі», що означає заперечення особистісного, унікального, заховавшись «за всіх». Загальне буття знімає тривогу, невпевненість, тугу, а разом з ними і відповідальність. Хочеш жити «недійсним буттям» - живи «як всі». Хочеш жити «дійсним життям» - бунтуй проти суспільства, вибирай «не як всі», але будь відповідальним.

Сартр вважав, що сутність людини – результат її існування, а існування – це відвертість. Якою людина сама себе робить, такою вона і стає. У працях доводив, що людина боїться не стільки смерті, скільки життя, а її буття трактував як «ніщо».

Питання про сенс буття зайняло центральне місце у філософії А.Камю. Він вирішує його парадоксально: стверджуючи, що світ абсурдний, хаотичний, а тому віра в сенс життя так само абсурдна. Життя, стверджує А.Камю, позбавлене будь-якого змісту, хоча ми з усіх сил намагаємось наділити його глибоким сенсом. Людина як мисляча істота бажає єдності з навколишнім середовищем, але він не реагує на неї – світ байдужий чи навіть ворожий до людини. «Абсурд іде не тільки від людини, скільки і від світу. Тепер він – єдиний зв'язок, що їх об'єднує».

Приреченість людини та її смертна доля, безглузде і трагічне існування, ностальгія та відчуження від світської метушні, від всевітнього хаосу – лейтмотив усієї творчості Камю.

Висновки. Отже, філософи-екзистенціалісти розглядали питання людської свободи і відповідальності, що є основою сенсу життя. Екзистенціалізм вивчає існування людини як буття, сповнене страждань. Філософи цього напрямку звертають увагу на внутрішній світ людини, адже сенс існування за екзистенціалістами залежить від наших бажань та задоволень.

Список використаних джерел

1. Гнасевич Н.В., Орендарчук Г.О., Сілаєва Т.О., Сокол З.С. Філософія: навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2008 р. – 360 с.
2. Предмет, основні поняття та принципи філософії екзистенціалізму [Електронний ресурс]. Режим доступу: kpekIntu.at.ua/e-book/philosofija/page29.html
3. Сенс людського існування у філософії екзистенціалізму URL: <https://studfile.net/preview/5454349/page/8/>
4. Смух О.Т. Сенс буття як особистісний феномен // Науковий вісник Ужгородського університету. 2016. №38. С 262-244.